

Glavne točke predavanja so približno: 1. Rimska doba. 2. Slovanska doba. 3. Rihg. za Bavarece. 4. Plemiči — zgodovina gradov. 5. Kmetijski upori. 6. Leto 1848. Rajhenburška šola, ena izmed prvih trivialk.

Prihodnjič predava tov. Levstik o zgodovini Krškega.

Razvila se je nato precej živahna prosta zabava, ki se je je udeležilo tudi precejšno število rajhenburških prijateljev učiteljstva.

Prihodnji krožek skliče tov. dr. Romih. Na snidenje na Trški gori v gorici tovariša Jamska!

Kozjansko učit. društvo zboruje v nedeljo, dne 18. aprila t. l., ob 2. uri popoldne v Kozjem po sledečem vzporodu:

1. Zapisnik.
 2. Društvene zadeve.
 3. Poročila o društvenem delovanju v minulem letu.
 4. Razgovor o konferenčnih vprašanjih.
 5. Volitev novega odbora.
 6. Slučajnosti.
- K polnoštevilni udeležbi vabi

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj ne zboruje aprila. Prosim pa vse, da v obilnem številu pohite 4. aprila v Celje.

Anton Pesek,
t. č. predsednik.

Šmarnsko-rogaske učit. društvo je imelo dne 19. marca svoj letni občni zbor, t. j. društvo je odprlo zopet list kronike in zapisalo nanj delo enega leta. Zapisalo svoje uspehe, svoje neuspehe; pisalo je z zlatimi in temnimi črkami...

Pri tem glavnem letnem občnem zboru je govoril k prvi točki g. Kiteka o socializmu in šoli, v katerem je razkrival z globoko in premišljeno besedo rane, ki jih ima učiteljstvo in šola na svojem socializmu; osvetil je ona bremena, ki teže posameznika našega stanu, naše organizacije in našo celokupnost, da šola ne more postati svobodna kakor bi morala, ampak da mora služiti buržoazijski in kapitalistiški kulturi. „Ne samo pedagogi, ampak tudi politiki morajo imeti besedo v šoli; ker pedagogika pove k a k o, politika pa k a j se mora učiti v šoli; kako in kaj mora nuditi šola človeštvu.“ — Za res vsestransko temeljito in izredno podavanje g. Kiteka se mu tov. predsednik toplo zahvaljuje ter ga povabi, naj se še večkrat oglasi v sredi učiteljev — svojih nekdanjih tovarišev in še zdajšnjih svojih prijateljev.

Med dopisi bi omenili znani poziv bratskega društva za laški okraj na zahtevo izvrševanja člena XIX. dr. osn. zak. Tudi v naših dveh okrajih se začne takoj akcija za uresničenje nasvetov in bo mo natančneje še govorili v zadevi, ko dobimo besedilo tozadavnega predloga za urad. učit. konferenco. — Razpečavanje listkov za učit. sklad prevzame tov. gđ. Kregarjeva.

Za tem smo si ogledali svoje lanske delo: produkte svojega truda ter se razgovarjali o njem v poročilih tajnika in blagajnika. Iz tajniškega poročila posnemamo, da je zborovalo društvo petkrat, imelo vsakokrat na dnevnem redu kak referat: „Na delo med ljudstvo“ — Pav. Flerč; „Razgovor o konferenčnih vprašanjih“; „Socialno delo učiteljevo“ — A. Pesek; „Solain dom“ — M. Sotošek; „Repaticke alikometi“ Fr. Zidar so skrbeli za pouk, navajali k delu in kazali ono pot, po kateri naj stopa moderno učiteljstvo, da doseže smoter, ki ga stavi nanj njegov stan v šoli in zunaj šole. — Društvo si je ustanovilo svoj socialni odsek, ki dela za dobrobit naroda in v tem za naš lasten dobrobit. — Prikljopilo se je „Zvezi narodnih društev na Štaj. in Kor.“, ki nas zopet druži v eni ideji, ideji slovenstva, odločne in moške narodnosti. — V preteklem društvenem letu je izpolnilo naše društvo tudi veliko nalogo in poravnalo svoj dolg, da je odkrilo s pomočjo drugih tov. in rodoljubov spominsko ploščo vrlomu in nepozabnemu tov. Vekosl. Strmškku; imenovalo je tudi svojega četrtega častnega člana, tovariša Fr. Vežjaka, zaradi njegovih zaslug za društvo.

To delo je vršil zavednejši del našega učiteljstva; saj nekateri še vedno mislijo, da je zanj najboljšo, če sedi doma zapet, da je iz polne sklade, ki mu jo „pre-skrbe drugi. Morebiti, da je najboljšo; če je tudi najlepše?!

Blagajnikovo poročilo nas ni moglo preveč razveseliti; no, tudi razočaralo nas ni, ker puste nekateri udje tako radi plačevati zase organizacijske prispevke, kar pa naši blagajnici ne stori posebno dobro. Ostal pa je le še prebitek 38-14 K.

Stari odbor je dobil popoln absolutorij s tem, da je bil izvoljen in potrjen tudi v naprej; in sicer: Tomo Kurbus — predsednik, Simon Šekirnik — podpredsednik, Pavel Flerč — in Hinko Šumer — tajnika, Fr. Vežjak — blagajnik, ga. Felicita Šumer in Jos. Stritar — odbornika.

Pri slučajnostih poda tov. Hinko Šumer račune o Strmškovi spominski plošči, ki jih objavi tudi v listih kakor tudi zahvalo darovalcem.

Zopet se snidemo 6. majnika na Ponikvi, kjer nam bo govoril tov. Zidar nadalje o „Repaticah ali kometih“.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo ob obilni udeležbi na Jožefovo v Celju. Z veseljem moramo zaznamovati, da je indolence, vladarica koncem minulega društvenega leta, klonila tilnik živahni bržnosti društvnikov. Upamo, da se bo vztrajnost društvnikov pokazala tudi pri bodočih sestankih. Počastili so nas gostje tov. nadučitelj Blaž Jurko, gđ. Jurkova in g. Jurko ml., gđ. Pogljajnova in tov. Purkart iz Zibike. Nekaj tovarišev je opravičilo svoje odsotnost.

Po pozdravnem nagovoru predsednikovega navzočim članom in dobro došlim gostom, se prečita zadnji zapisnik.

Izmed dopisov je omeniti okrožnico „Zveze“ glede izpremembe „Verbandovega“ oziroma „Lehrerbundovega“ predsedstva, dalje glede članarine „Zvezi“ in glede petja. Ker bo letos „Zaveza“ zborovala na Štajerskem, nam je treba že zdaj resno misliti, da uprizarimo takrat sijajen koncert. Dopisu „Verbandovemu“ zaradi ureditve potnine o priliki okrajnih učiteljskih skupščin se je pridajala še zahteva, da se naj dijete prisodijo tudi tistim tovarišem v kraju, kjer zboruje skupščina. Saj te tovariše že čut kolegalnosti veže, da se po oficialnem delu pridružijo vnanjim tovarišem ter si za ta dan iščejo utešila svojemu želodcu izven domačega krova. Tudi poslanci, ki stanujejo v kraju zbornice dobe dijete.

To pot smo imeli priglašena kar tri predavanja. Zaradi prepričlega časa se je preložilo predavanje tov. Jurkota, tov. Kveder pa bo predaval pri prihodnjem zborovanju. Tokrat je tov. Brinar razpravljal o izpremembi pravil našega učiteljskega društva. V to so nas deloma silila v nekaterih točkah zastarela pravila, najbolj pa ustanovitev sosednega društva. Tovariš Brinar nam je najprej podal kratko zgodovino društva, ki je bilo ustanovljeno okolo l. 1870. pod imenom „Cillier Lehrerverein“. V društvu je gospodovala nemščina vkljub temu, da so Slovenci tvorili precejšnje število članov; pod nemškim predsedstvom pa bi bilo društvo skoraj srečno zaspalo, da ga niso Slovenci s slovenskim predsedstvom obudili k novemu življenju pod imenom „Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj s sedežem v Celju.“ Predsednik mu je bil takrat Tone Brezovnik, zdaj nadučitelj v pok. v Vojniku in tudi častni član našega društva. Pri tej izpremembi so se prestavila nemška pravila na slovenski jezik, kar je izvršil takrat ravno predavatelj sam. Ker se je pred leti ustanovilo učiteljsko društvo za laški okraj, zato je sedanji naslov, kakor ga čitamo v uvodnem stavku.

Učiteljsko društvo za laški okraj priredi začetkom meseca maja izlet v Rimske Toplice, temu izletu laških tovarišev se pridružijo naši društvniki v največjem številu.

Socialni odsek „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“ razglaša:

I.
Socialni odsek „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ poziva slov. štaj. učiteljstvo, da se naj blagovoli v obilnem številu udeležiti glavnega zbora Narodne stranke, ki se vrši v nedeljo, dne 4. aprila t. l., v Celju v Narodnem domu (začetek ob 11. uri popoldne); zlasti pa naj učiteljstvo vpliva na kmetiško in delavsko ljudstvo, da ta dan v ogromnem številu pohiti v Celje. Ker so klerikalci ošabno odbili ponujano spravo ter napovedali slovenskemu ljudstvu volilni boj, naj bo glavni zbor Narodne stranke imponanten zbor, da svet vidi, da slovensko ljudstvo ne odobrava hujskanja mariborskih duhovnikov in njihovih privrženec. Ker bo glavni zbor Narodne stranke začetek volilnega boja, bo od imponantnega izida tega zbora v velikem odvisen končni uspeh. Tovariši, torej vsi na krov in takoj na — delo!

II.
Te dni je razposlal osrednji socialni odsek razglednice in kolke družbe sv. Cirila in Metoda vsem okrajnim socialnim odsekom na Štajerskem v razpečavanje. Tovariši, tovarišice, kupujte razglednice in kolke le pri svojem soc. odseku, da bo promet narodnega blaga, ki ga mi razpečujemo, tem večji. Slov. dijaštvo si je baš s tem pridobilo ugled v narodnih krogih, ker se vsako leto izkaže, toliko in toliko razglednic in kolkov smo razpečali. Svet pač sodi edinole po uspehu.

Zaraditega razpečavajte narodno blago, ki ga imajo soc. odseki v zalogi, tudi med neučitelji, na primer pri veseliceh in drugih prireditvah.

Podpirajmo družbo sv. Cirila in Metoda ne le iz narodnih, temveč stanovsko-egoističnih razlogov, namreč da bo družba sv. Cirila in Metoda gmotno tako na dobrem, da bo mogla dati svojemu učiteljstvu plače, kakor jih imajo državni uradniki od XI. do VIII. čin, reda, kakor je to že storil „Schulverein“. S tem se ustvari konkretum, ki bo kot zglede vplival, da bo tudi država, oziroma dežela učiteljstvu javnih ljudskih šol enako plačala.

III.
Dostikrat učitelj ali učiteljica v veseli družbi nabere znesek v ta ali oni dobrodelni namen. Dotičnega zneska ne pošiljate naravnost dotičnemu društvu, temveč blagajniku osrednjega soc. odseka, Franu Voglarju, učitelju na okoliški šoli v Celju. Zakaj se je denar nabral, se mora seveda označiti, da blagajnik ve, čemu naj ga porabi. To hočemo pojasniti na enem primeru: Koliko je že učiteljstvo na-

bralo za družbo sv. Cirila in Metoda, a nima zato niti priznanja niti uspeha. Vse drugače pa bo, če osrednji soc. odsek izkaže, toliko in toliko je nabralo učiteljstvo v tem letu za družbo sv. Cirila in Metoda. Učiteljski konvikt, Dijško kuhinjo, Sokola itd. ter dotične nabrane zneske uporabi, da se plačajo ustanovnine. S tem prisilimo javnost, da prizna naše delo, pridobimo pa z ustanovninami glas in vpliv na družbo, oziroma dotično društvo.

Goriško.

Goriško učit. društvo je zborovalo 4. marca t. l. v Ajdovščini. Udeležba je bila precej lepa, dasi je ves dan močno deževalo. Vsa čast zavednim koleginjam in kolegom, da se niso utrašili slabega vremena. Celu iz daljnih Brd so nekateri prihitali k zborovanju ter s tem dali lep zglede nekaterim bližjim tovarišem, ki se še vedno ogibljuje zborovanju ne le v slabem, ampak tudi v lepem vremenu. Če pozna delavstvo moč v organizaciji, je pač potrebna organizacija tudi učiteljstvu.

Na kolodvoru v Ajdovščini je pozdravil gospod Ignacij Kovač, deželni poslanec in ajdovski župan, najprejrednje vse učiteljstvo ter je želel obilega uspeha pri zborovanju.

Na to se je podalo učiteljstvo v ljudsko šolo, kjer pozdravi predsednik tov. Ign. Križman navzoče tovariše, gospico Marico Mahorčičevo, koleginjo iz Sturij, sosebno pa se zahvali gospodu deželnemu poslancu za prijazen sprejem na kolodvoru.

Po pozdravu predsednikovega se pretrga zborovanje, in učiteljstvo si je med tem časom ogledalo valjni mlin in predilnico. Po ogledovanju se je nadaljevalo zborovanje.

Tajnik tov. Jak. Rojce prečita zapisnik zadnjega zborovanja, ki se odobri soglasno.

Gospod nadzornik France Finšgar je predaval o biološki metodi. Podal je zgodovino te metode in učno sliko, kako naj se poučuje prirodopis v ljudski šoli. Po končanem referatu se zahvali predsednik tov. Ign. Križman gospodu nadzorniku za znamenito in temeljito predavanje, ki je polno lastnih izkušenj.

Ker je bila že 1 ura popoldne, se pretrga zborovanje, in učiteljstvo se je podalo v znano gostilnico Bratinovo. Ko se je telesno prav dobro okrepilo, prečita predsednik tovariš Ign. Križman oni sramotilni dopis iz „Domoljuba“, v katerem sramoti neki Kremžar učiteljstvo ter poziva učiteljstvo, naj stori potrebne korake proti temu dopisu. To zadevo se odstopi zastopnikom, ki naj sporočita pri prihodnji seji c. kr. okrajnega šolskega sveta, da se prepreči na kak način tako neumestno napadanje na učiteljstvo po klerikalnih listih.

Sklene se nadalje prirediti binkoštni ponedeljek izlet na Vrsno, kjer počiva blagopokojni pesnik Simon Gregorčič.

S tem je bil dovršen oficialni del zborovanja.

Učiteljstvo je ostalo še dolgo v rodoljubni gostilnici in se prav dobro zabavalo z lepo pesmijo v veseli družbi. Seveda, tudi napitnic ne manjka pri taki priliki. Učiteljstvo so počastili s svojo navzočnostjo gospod sodni svetnik Dogan, gospod deželni poslanec Kovač, gospod notar Lokar in gospod sodnik Vidmar. Ti gospodje so tudi dejansko pokazali, da so res pravi prijatelji učiteljstva. Lepo vsoto denarja se je bilo nabralo za družbo sv. C. in M. in dijaško kuhinjo v Gorici.

Le žal, da je prišla prezgodaj ura ločitve in v resnici, težko se je bilo ločiti iz prijaznega trga. Ta dan, dasi je bil deževen, ostane gotovo vsem udeležencem v najlepšem spominu.

Istra.

Slovensko učiteljsko društvo v Istri je imelo 11. marca izredni občni zbor v Borštu. V našem listu smo priobčili vabilo in vzpored in kot nam poroča naš poročevalec, ne brez uspeha, ker udeležba je bila za istrske razmere precejšnja. Zborovanja se je udeležilo 28 učiteljskih oseb, med njimi 7 učiteljic. Dva tovariša in ena tovarišica so bili iz tržaške okolice.

Glavna točka zborovanju je bila obravnavanje načrta disciplinarnega zakona, ki smo ga priobčili v našem listu in ki je bil potrjen od običnega zbora s prav malimi dostavki. Določilo se je, da se enako pretresa še tri deželne zakone in jih popravi v naprednem duhu. Ako bo istrski deželni zbor tako skrben in vnet za napredek ljudskega šolstva kakor slov. učit. društvo, kmalu bo imela Istra najbolje deželne šol. zakone, na podlagi katerih se bo lahko uredilo in razvitalo ljudsko šolstvo. Da bo lažje obravnavati namenjene tri načrte, je zbral občni zbor tri odseke, katerih vsak obstoji iz treh članov, in ti imajo do 14. maja t. l. sestaviti potrebne načrte.

Občni zbor je določil, da bo društvo 14. maja t. l. praznovalo 40 letnico drž. šol. zak. in ako dovolita okrajna šol. sveta v Kopru in na Voloskem dotični dan dopust, se bo obdrževal isti dan redni občni zbor v Kopru, v drugem slučaju pa bo občni zbor istotam dan poprej, t. j. 13. maja.

Društvo deluje tudi na to, da se uvedejo v Istri roditeljski shodi. Zaraditega je sklenilo, da je dolžno učiteljstvo vsake občine napraviti, v vsaki večji vasi vsaj dva roditeljska shoda v letu. Glavnega predavatelja določi učiteljstvo, a navzoče bo vse drugo učiteljstvo dotične občine, da lahko reši roditeljem vsako vprašanje, ako ga stavijo.

Na iniciativo tržaškega učit. društva in na predlog predsednika „Slovenskega učiteljskega društva“ je sklenil občni zbor, da naprosi istrske državne poslance, da vložijo pri vladi peticijo, s katero bodo zahtevali, da se odpre na vseh drugojezičnih srednjih državnih šolah v Primorju paralelke s slovenskim, oziroma hrvaškim učnim jezikom.

Društvo prosi tudi druga učiteljska in sploh slovanska društva v Primorju, da naredijo enako še pri drugih poslancih, a vse druge slovanske poslance prosi, da naše državne poslance podpirajo v tej misiji. § 19. državnega osnovnega zakona določa, da se ima dati vsaki narodnosti priložnost, da se lahko izobrazuje v svojem jeziku. Kako priložnost ima slovenski narod v Primorju se izobraziti v svojem jeziku, ko ni niti ene slovenske srednje državne šole v Primorju?

Književnost in umetnost.

Zvonček objavlja v IV. letošnji številki to-le izbrano vsebino: 1. Sveti Jurij. Bogumil Gorenjko. Pesem. — 2. Kaj nam je pripovedoval naš dedek. A. Pesek. Povest. — 3. Skopuh in nevoščljivec. D. A. Povest. — 4. Mamutovo drevo. L. O. Poučni spis s podobo. — 5. Največji zaklad. M. Pintarjev. Povest. — 6. Darčekov nos. L. Černež. Povest. — 7. Živali — vremenski proroki. K. S. Poučni spis. — 8. Sinici. D. A. Pesem. — 9. Cigan in velikan. Dr. Fr. Rosina. Povest. — 10. Za kožo mu gre. Podoba. — 11. Strup. O. L. Povest. — 12. Dobri otroci. Kmetova. Povest s podobo. — 13. Mrtvemu očetu. Fran Žgur. Pesem. — 14. Čakala sta. P. St. Polenčič. Povest. — 15. Potočku. Fr. Kolednik. Pesem. — 16. Pouk in zabava. Zastavica v podobah. Fr. Rojec. — Pesem naj se glasi! Zorko Prelovec. Uglasbena pesem. — R šitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega. — Toplo priporočamo!

Domače ognjišče objavlja v III. letošnji številki to-le vsebino: 1. Zdravko Mikuz. O telesni in duševni vzgoji otrok. — 2. Domači zdravnik. Dr. Demeter Bleiweis-Trsteniški: Nalezljive otroške bolezni. — 3. Slike iz vzgoje. Oker-Blom, Burgstein: Pri stricu zdravniku na deželi. — 4. Listek. Dr. P. Grošelj: Potres v Italiji. — 5. Dopisi. — 6. Drobtine. — Toplo priporočamo!

Boj za slovensko vseučilišče. Spisal Anton Veble. V Ljubljani 1909. Založila in izdala „Slovenska dijaška zveza“, Cena 50 h, str. 67. — Sedaj, ko se giblje vsa slovenska javnost, da si pridobi svoj najvišji kulturni zavod, so izdali klerikalni slovenski dijaki navedeno brošuro, kjer dokazujejo potrebo in opravičenost slovenskega vseučilišča.

Politiški pregled.

* **Izprememba v skupnih ministrih.** Čim bo odstranjena sedanja kriza v zunanjem položaju, bodo odstopili vsi trije skupni ministri: baron Aehrenthal, baron Burian in general Schönaich. Kot naslednika barona Aehrenthala imenujejo bivšega ogrskega ministrskega predsednika Szella, sedanjega guvernerja ogrske hipotekarne banke. Poleg Szella pa pridejo kot kandidatje za to mesto v poštev tudi sedanji ogrski ministrski predsednik dr. Wekerle, ogrski minister notranjih del graf Andrassy in grof Zichy, zaupnik prestolonaslednika nadvojvode Ferdinanda. Dasi vlada glede osebe še negotovost, toliko pa je gotovo, da bo Aehrenthalov naslednik kak ogrski državnik.

* **V nemškem državnem zboru** je imel državni kancelar knez Bülow obsiren govor, v katerem je odobral aneksijo Bosne in Hercegovine po Avstriji ter poudarjal, da je Nemčija stala ves čas trdno na strani Avstrije, češ, podpiranje Avstro-Ogrske je v korist Nemčije. Nemčija stoji zvesto na strani Avstro-Ogrske ter varuje tako svoje lastne interese.

* **Župnik Hlinka — rehabilitiran.** Župnik Hlinka, znani slovaški patriot in agitator, ki sedi kot „madjarski državni zločinec“ že nad poldrugo leto v ječi, je bil od cerkvene oblasti rehabilitiran, ker je rimska kurija umaknila suspensijo „a divinis“.

* **Deželnozborska volitev v kmetiških občinah na Koroškem.** Dne 29. pret. m. so volile kmetiške občine. Izvoljena sta dva Slovence, (dozdaj smo imeli v deželnem zboru samo Grafenauerja), 11 nemških nacionalcev in 2 nemška klerikalca. Izvoljen je Slovenec Grafenauer v vol. okraju Pliberk-Zelezna Kaplja s 877 glasovi proti L. Pristevu, kandidatu nemških nacionalcev (277 glasov), dalje je izvoljen Slovenec Florijan Ellersdorfer v vol. okraju Beljak-Dobrla vas s 748 glasovi proti nemškemu nacionalcu Röscheu (523 glasov). Lepo manjšino so dosegli Slovenci v vol. okraju Čelovec okolica-Borovlje, kjer je dobil slovenski kandidat Ivan Štrukl 722 glasov proti 1350 nemškonalcionalnim, ravno tako v vol. okraju Beljak-Paternion-Božek slovenski kandidat Ivan Vošpernik 774 glasov proti 1090 do 1160 nemškim, dalje v vol. okraju Trbiž-Podkloster slovenski kandidat Jožef Škrbina 221 glasov proti 338 nemškim. To je